

А. М. Козачук

Київський університет імені Бориса Грінченка

**КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОГО
ТЕКСТУ**

У перекладознавстві, як і в інших галузях філологічної науки, постійно відбувається пошук нових методів та прийомів дослідження, що з часом може спричинити не лише появу нових методів, але і зміну наукової

парадигми. Однією з актуальних проблем у перекладознавчих дослідженнях залишається вибір оптимальної одиниці перекладу для аналізу тексту та оцінки якості перекладу.

Про проблему вибору одиниці перекладу писали багато вчених. Зокрема, Я. Рецкер зазначав, що одиницею перекладу в письмовому перекладі може бути слово, словосполучення, синтагма, речення, абзац і навіть весь текст [3, с. 25]. О. Селіванова наголошує на тому, що при виборі одиниць перекладу часто розглядають переважно лексичні одиниці тексту [4, с. 550].

Вибір одиниці перекладу також впливає і на інші напрями перекладознавчих досліджень. Наприклад, від обраної одиниці перекладу залежить вибір перекладацької стратегії. Т. Андрієнко у цьому контексті розрізняє глобальні та локальні стратегії, що відповідно визначають підхід до перекладу тексту в цілому та вибір конкретних дій перекладача [1, с. 25].

На нашу думку, вибір одиниці перекладу також впливає на особливості перекладознавчого аналізу тексту перекладу. Розглянемо приклад українсько-англійського перекладу художнього тексту.

Так, в українському реченні: *Не тільки ж робочий стіл, але і все життя пана Миколи прийшло до такого хронічного стану, коли про молодого вченого кажуть: він пише «сочинение на степень»* [2, с. 287] ми можемо виокремити форму звертання (проте вжиту в розповідному реченні з атрибутивною функцією), власну назву, представлену антропонімом, інтергloseму, і загалом – багатокomпонентну структуру речення з точки зору синтаксису. Як бачимо, семантика окремих елементів речення (слів і словосполучень) перебуває у тісному зв'язку з його синтаксичною структурою. Наприклад, використання слова *пан* поза власне звертанням вказує на належність референта до певного соціального класу, після двокрапки подається пряма мова неперсоніфікованого узагальненого абстрактного продуцента. Вона включає інтергloseму,

вжиту для яскравішого відтворення історичного колориту тексту: навіть україномовні молоді вчені в Російській імперії на межі XIX-XX ст. повинні були писати наукові праці російською мовою. Також ця інтергloseма не супроводжується перекладом, оскільки через історично зумовлені обставини вона буде зрозумілою для переважної більшості українських читачів. Такому розумінню також сприяє авторська пунктуація – відсутність лапок для виокремлення прямої мови і наявність лапок для виділення інтергloseми.

У перекладі речення відтворюється таким чином: *It was not only Master Mykola's desk, but also his life, that had reached that chronic state when a young scholar is said to be "writing his 'major oeuvre for his degree'."* [5, с. 162]. Попри те, що використано звичайні правила пунктуації для виокремлення прямої мови, також до тексту вводяться одинарні лапки для відокремлення словосполучення, що є еквівалентом інтергloseми і, водночас, для відтворення авторської пунктуації. У реченні також вжито іншомовне слово *oeuvre* (інтергloseма відтворюється за допомогою іншої інтергloseми), яке, крім того, має окреме форматування – виділене курсивом (оскільки ми виділили курсивом весь приклад, то особливе форматування покажемо напівжирним накресленням). У цьому випадку воно перекладом основною мовою твору також не супроводжується, хоча його переклад був поданий у схожому виразі на цій самій сторінці вище: *his "major oeuvre [work]"* [5, с. 162] – таким чином перекладачка робить спробу не лише показати пряму мову, але також і яскравіше передати історичний колорит твору (принаймні, загальновідомо, що деякий час тому французька мова була мовою міжнародного та ділового спілкування у Європі, а вказівка на значення слова у квадратних дужках полегшує рецепцію тексту для читачів, які цією мовою не володіють).

Підсумувавши різні аспекти перекладу наведеного речення, можемо визначити ступінь його еквівалентності. Таким чином, якщо розглядати особливості відтворення, наприклад, власної назви або авторської

пунктуації окремо, то можна вести мову лише про певний аспект перекладу. Так само, аналіз перекладу окремого речення іще не дає підстав робити висновки про переклад цілого тексту. Отже, комплексний підхід до аналізу перекладу тексту дає більше можливостей у порівнянні з аналізом окремих явищ.

Бібліографічні посилання

1. **Андрієнко Т.** Стратегії очуження й одомашнення в перекладі художнього дискурсу з англійської мови на українську : монографія / Т.П. Андрієнко ; Київ. міжнар. ун-т. - К. : КиМУ, 2011. - 265 с.
2. **Пчілка О.** Біла кицька / О. Пчілка // Пчілка О. Твори / Упоряд., авт. передм. і приміт. Н.О. Вишневська. – К.: Дніпро, 1988. – С. 287-299.
3. **Рецкер Я.** Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвист. теории перевода / Я.И. Рецкер. – М.: «Международ.отношения», 1974. – 216 с.
4. **Селіванова О.** Лінгвістична енциклопедія / О.О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2011. - 844 с.
5. **Pchilka O.** The White Cat / Transl. by R. Franko // Women's voices in Ukrainian literature / R. Franko (transl.); S. Morris (ed.). – Toronto, Language Lanterns Publications, 1998– . – Volume I: The Spirit of the Times ; selected prose fiction / by O. Pchilka and N. Kobrynska. – 1998. – P. 162-173.